

Prisutnost Jurja Dragišića u digitalnom svijetu

BRUNO ĆURKO

Andrije Hebranga 10E
HR-23000 Zadar

Institut za filozofiju
Ulica grada Vukovara 54, Zagreb
bcurko@ifzg.hr

Pregledni članak

Review article

Primljeno/Received: 30. 10. 2009.

Prihvaćeno/Accepted: 11. 11. 2009.

Razvoj suvremenih elektroničkih servisa omogućio je lakši pristup brojnim knjigama, znanstvenim člancima, enciklopedijama, leksikonima, priručnicima i njima srodnim izdanjima. Na World Wide Web-u postoje deseci digitalnih biblioteka koje se bave prikupljanjem stare tekstualne građe. Dio njih specijalizirao se i za neo-latinske tekstove. Na primjeru hrvatskog filozofa Jurja Dragišića (oko 1445-1520) postaje jasnim u kojoj mjeri suvremena tehnologija olakšava istraživanje njegove biografije i njegovih spisa. Dva Dragišićeva djela u potpunosti su dostupna online: De natura coelestium spirituum quos angelos vocamus (1499) i Defensio praestantissimi viri Ioannis Reuchlin (1517). Među digitaliziranim knjigama i člancima, na mreži se može pronaći još i pedesetak djela koja, počevši od šesnaestog stoljeća do danas, bilježe Dragišićevo ime ili nauk. Osim uvida u digitalizirana djela, putem elektroničkih mreža vrlo brzo možemo doći i do podataka o najnovijim izdanjima u kojima je Dragišić spomenut.

Na Hrčku, odnosno Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske, o Dragišiću zasad možemo pronaći četiri članka, dok se u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji nalaze 24 bibliografske jedinice koje se tiču ovog našeg renesansnog filozofa.

Ključne riječi: Juraj Dragišić, digitaliziranje, World Wide Web, digitalne biblioteke, Frane Petrić.

1. Uvod

Razvoj suvremenih elektroničkih servisa omogućio je laku razmjenu informacija, koja je sve donedavno bila nezamisliva. Taj razvoj omogućio je lakši pristup mnoštvu knjiga, znanstvenih članaka, enciklopedija i priručnika. Očekivano, razvoj World Wide Web-a donio je i brojne novosti u znanstveno istraživačkom radu. Po *Proleksis enciklopediji*,¹ prvoj hrvatskoj općoj i nacionalnoj online enciklopediji, koja je nastala suradnjom Hrvatske akademske i istraživačke mreže CARNet te tvrtke Pro Leksis d.o.o., World Wide Web je: "hipermedijski informacijski internetski servis, postavljen 1991. Razvio ga je

Tim Berners-Lee u CERN-u u Ženevi; od 1994. prisutan i u Hrvatskoj."² U *Proleksis enciklopediji* zapisana je i odredba *internet*-a: "Internet (skr. od engl. *Internetwork*), svj.[jetski] komunikacijski sustav koji se sastoji od računalnih (kompjutorskih) veza međusobno povezanih telefonskim sustavom (mreža mnogih mreža). Omogućuje slanje i primanje poruka s pomoću lokalnih veza od mjesta do mjesta širom svijeta. Procjenjuje se da je do 1994. bilo oko 40 mil. korisnika interneta na oko 11 000 mreža u oko 70 zemalja svijeta, a u 2000. oko 200 mil. korisnika."³ Na temelju iznijetog može se zaključiti da je *internet* beskrajn izvor informacija. Iako se čini da *internet* prije svega

¹ *Proleksis enciklopedija* nalazi se na <https://enciklopedija.carnet.hr/login.aspx> (2. studeni 2009), a putem elektroničkog identiteta u AAI@EduHr sustavu, mogu je pretraživati svi CARNet-ovi korisnici.

² Vidi na: <https://enciklopedija.carnet.hr/natuknica.aspx?ID=-871956988&upit=World%20Wide%20Web&tip=t> (2. studeni 2009).

³ Vidi na: <https://enciklopedija.carnet.hr/natuknica.aspx?ID=34502&upit=Internet&tip> (2. studeni 2009).

služi za zabavu, njegovom uporabom možemo olakšati znanstvena istraživanja, kao i sveučilišne, ali i druge oblike nastave. Ukoliko se bavimo nekom znanstvenom disciplinom, na *internet*-u nam je dostupno više desetaka tisuća znanstvenih časopisa koji se bave upravo nama zanimljivom problematikom. Osim toga, znanstveni časopisi se danas tiskaju sve manje. Radi izuzetnog smanjenja troškova, sve veći broj znanstvenih i stručnih časopisa dostupan je samo u elektroničkom obliku, najčešće u PDF (*Portable Document Format*) formatu. Znanstveni časopisi koji imaju tiskana izdanja, u većini slučajeva imaju i ona elektronička. Uz to, premda su nam najčešće dostupni tek sadržaj i nekoliko stranica, na *internet*-u željenu knjigu ili časopis možemo i pregledati, a tek potom donijeti odluku o njihovoj kupnji. Dakle, jednostavnom dostupnošću informacija o najnovijim publikacijama diljem svijeta vrlo se lako može doznati o najnovijim istraživanjima u svijetu, i to iz bilo kojeg znanstvenog područja. Štoviše, na svojim *Web*-stranicama brojna sveučilišta nude sinopsise kolegija, osnovne podatke o studiju, evaluacijske studije i slično. Sveučilište koje je najviše napredovalo u *online* tehnologijama jest *Massachusetts Institute of Technology - MIT (Institut za tehnologiju u Massachusettsu)*.⁴ Taj Institut razvio je *OpenCourseWare (OCW)* - projekt putem kojega su na *World Wide Web*-u dostupni gotovo svi materijali, tečajevi i kolegiji *MIT*-a. Naravno, tim besplatno dostupnim tečajevima, ali i predavanjima u audio, video ili tekstualnom obliku, najvažniji je cilj olakšati dostupnost materijala studentima navedenog Instituta. Iako su materijali dostupni svima, njihova uporaba ne donosi nikakve znanstvene titule, odnosno službene diplome. Naime, "*MIT OpenCourseWare* su sakupljene publikacije kolegija koje podržavaju dinamičku učioničku interakciju *MIT* sustava obrazovanja."⁵

2. Digitalne biblioteke

Nekoliko desetaka tisuća stručnih i znanstvenih knjiga te časopisa, *online* je dostupno

potpuno besplatno. Digitaliziranjem starih rukopisa i knjiga stvaraju se *online* biblioteke. *Internet* je izuzetno slobodan medij, tako da uz mnoštvo "neozbiljnih" i nesustavno složenih biblioteka i tekstova, postoje profesionalne *Web*-stranice na kojima se metodološki, znanstveno i stručno obrađuju knjige i tekstovi. Jedan od prvih "ozbiljnih" sastanka o *online* kritičkim izdanjima klasičnih tekstova održan je 22. rujna 2006. godine u londonskom *Centre for Computing in the Humanities at King's College (Centar za računarstvo u humanističkim znanostima na Kraljevskoj školi)*. Sastanak su inicirali takozvani "digitalni klasičari" ("digital classicists"), koji su raspravu o digitaliziranju klasičnih tekstova započeli elektronskim putem. "Digitalni klasičari" od tada do danas o istom problemu redovito održavaju seminare, rasprave i okrugle stolove.⁶ Inače, rasprava na prvom sastanku bila je usredotočena na:

- 1) smisao i implikacije *Open Source* modela;
- 2) konotacije 'kritičkih izdanja' u kontekstu elektroničkih izdanja;
- 3) probleme o tome kakve vrste izdanja treba uključiti u ovakav projekt - književne, eklektične ili rukopise pojedinih autora - te što to znači za prihvaćene tehnologije i protokole.⁷

Open Source (Otvoreni pristup) je inicijativa koja se već provodi u praksi i kojom se želi ponuditi razne besplatne sadržaje korisnicima osobnih računala i *internet*-a.⁸ No, pritom je trebalo odgovoriti na sljedeća pitanja: Koja izdanja ponuditi? Na koji ih način kritički obraditi? U kojem ih formatu ponuditi *Open Source* "zajednici"? Pozitivan primjer na kojeg su se pozivali "digitalni klasičari" i "digitalni medievalisti" ("digital medievalists"),⁹ ali i ostale skupine onih istraživača koji su bili zainteresirani za kvalitetno digitaliziranje "starih"

4 Više na: <http://web.mit.edu/> (2. studeni 2009).

5 Vidi na <http://ocw.mit.edu/OcwWeb/web/about/about/index.htm> (2. studeni 2009): "MIT OpenCourseWare is a publication of the course materials that support the dynamic classroom interactions of an MIT education;"

6 O "digitalnim klasičarima" i naprednim metodama digitalne primjene na proučavanje antičkog svijeta više vidi na: <http://www.digitalclassicist.org/wip/index.html> (2. studeni 2009).

7 Gabriel Bodard and Juan Garcés, "Open Source Critical editions: a rationale", u: Marilyn Deegan and Kathryn Sutherland (ur.), *Text editing, Print and the digital World* (Surrey: Ashgate, 2009), pp. 83-98, na p. 84: "(1) The sense and implications of the Open Source model; (2) The connotations of 'critical' in this context; (3) The issue of what kinds of edition should be included in such a project - literary, eclectic or individual manuscripts - and what this means for the technologies and protocols adopted."

8 Više o *Open Source* vidi na: <http://www.opensource.org/docs/osd> (2. studeni 2009).

9 O "digitalnim medievalistima", njihovu časopisu i njihovim raspravama vidi na: <http://www.digitalmedievalist.org/> (2. studeni 2009).

tekstova, jest takozvani *Canonical Text Services protocol*.¹⁰ O načinima digitaliziranja “starih” tekstova najviše rješenja ponudili su upravo “digitalni klasičari” i “digitalni medievalisti”. “Stare” tekstove danas digitaliziraju znanstvene knjižnice, sveučilišta, instituti, interesne skupine, poput već spomenutih “digitalnih medievalista i “digitalnih klasičara”, ali i pojedinci. Budući da za postupak digitaliziranja nema striktnih pravila, događa se i to da glasovite knjižnice tekst digitaliziraju šeptrljivo, kao i to da pojedinci određeno djelo ponekad digitaliziraju vrlo profesionalno. Ipak, situacija s transkripcijom i kritičkim izdanjima samoga teksta malo je drugačija. U pravilu, taj je posao napravljen puno bolje kada ga rade interesne skupine koje su povezane sa znanstvenim institucijama.

3. Digitalne biblioteke neo-latinskih tekstova: popis digitaliziranih djela Frane Petrića

Internet-stranice s klasičnim te srednjovjekovnim tekstovima, kao i one na kojima se vode rasprave o digitaliziranju, transkripcijama i kritičkim izdanjima, danas su najbrojnije stranice ovakve vrste koje možemo naći na mreži. Dakako, *internet*-stranice koje su posvećene neo-latinskim tekstovima također postoje, ali u manjem broju negoli one koje sam naveo u prethodnoj rečenici. Najglasovitija stranica koja donosi neo-latinske tekstove s radom je započela 1. siječnja 1999., a riječ je o stranici *An Analytic Bibliography of On-line Neo-latin Texts (Analitička novo-latinska online bibliografija)*.¹¹ Cilj ove stranice je da na jednom mjestu okupi sve *online* dostupne tekstove na latinskom jeziku i to od razdoblja renesanse do danas. Stranica se revidira tri puta mjesečno, a njeno posljednje revidiranje koje sam imao priliku provjeriti prije završetka ovoga članka, izvršeno je 29. listopada 2009. godine. Toga dana stranica je sadržavala 32.845 poveznica (*linkova*), što je iznosilo 435 poveznica više negoli u rujnu. Urednica stranice je Dana F. Sutton s *Kalifornijskog sve-*

učilišta Irvine. Stranica nosi i naziv *The Philological Museum (Filološki muzej)*, a smještena je na digitalnom prostoru *The University of Birmingham (Sveučilište u Birminghamu)*.

Da stranica *The Philological Museum* doista obiluje poveznicama digitaliziranih neo-latinskih tekstova, zbog čega je treba smatrati vrlo kvalitetnom jer ispunjava svoj najvažniji zadatak, potvrđuje nam i to da su na nju uvrštene poveznice koje upućuju na one stranice na kojima su digitalizirana i djela koja potječu iz pera hrvatskih filozofa. Na stranici *An Analytic Bibliography of On-line Neo-latin Texts* tako doznajemo da u digitaliziranom obliku možemo pročitati, primjerice, jedanaest djela Splićanina Marka Marulića (1450-1524),¹² tri djela Cresanina Frane Petrića (1529-1597),¹³ kao i sedam djela Dubrovčanina Ruđera Josipa Boškovića (1711-1787).¹⁴

Ovom bih prilikom istaknuo tek popis onih digitaliziranih djela kojima je autor Frane Petrić, jedan od najvažnijih hrvatskih i europskih renesansnih filozofa. Na *internet*-stranicama, kako i stoji na stranici *The Philological Museum*, digitalizirana su sljedeća tri Petrićeva djela:

1. *Apologia contra calumnias Theodori Angelutii* (Ferrariae, 1584). Poveznica vodi u digitalnu kolekciju *Gallica, bibliothèque numérique de la Bibliothèque nationale de France (Gallica, elektronička biblioteka Francuske nacionalne knjižnice)*.¹⁵ Djelo glasovita Cresanina skenirano je u PDF formatu, tako da je svaka stranica zaseban dokument;
2. *De legendae scribendaeque historiae ratione* (Basileae, 1570). Poveznica vodi u digitalnu kolekciju *Münchener Digitalisierungszentrum - MDZ (Digitalizacijski centar u Münchenu)*.¹⁶ Petrićevo djelo nije skenirano, već je fotografirano.¹⁷ S jedne stranice na drugu prelazi se vrlo lako: pomoću kursora;

10 Budući da originalna *Web*-stranica *Canonical Text Services protocol* više nije u upotrebi, informacije o ovom *Protokolu* dostupne su na: <http://katoptron.holycross.edu/cocoon/diginc/specs/cts> (2. studeni 2009).

11 Više na: <http://www.philological.bham.ac.uk/bibliography/index.htm> (2. studeni 2009).

12 Vidi na: <http://www.philological.bham.ac.uk/bibliography/m.html> (2. studeni 2009).

13 Vidi na: <http://www.philological.bham.ac.uk/bibliography/p.html> (2. studeni 2009).

14 Vidi na: <http://www.philological.bham.ac.uk/bibliography/bl-bo.html> (2. studeni 2009).

15 Vidi na: <http://visualiseur.bnf.fr/Visualiseur?Destination=Gallica&O=NUMM-059281> (2. studeni 2009).

16 Vidi na: <http://www.digitale-sammlungen.de/index.html?c=startseite&l=de> (2. studeni 2009).

17 Više na: <http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/0003/bsb00030169/images/> (2. studeni 2009).

3. *Nova de universis philosophia* (Ferrariae, 1591). Poveznica koja je vodila na osobnu stranicu preminulog profesora Eugene E. Ryana više ne funkcionira.¹⁸

Ipak, transkripciju dijelova Petrićeva djela *Nova de universis philosophia*, koje je dijelove na Web postavio profesor Ryan, možemo pronaći na stranici kojoj je naziv *The Latin Library (Latinska biblioteka)*.¹⁹ Naime, u odjeljku "Neo-latinizam", a onda pod imenom "Patricius", transkribirane su prve dvije knjige *Panaugije* ("De luce" i "De diaphano").²⁰ Daljnja potraga za digitaliziranim Petrićevim remek-djelom dovodi nas do još jedne digitalne biblioteke: *BIVIO - Biblioteca Virtuale on-line (Virtualna on-line biblioteka)*. To je projekt koji je nastao zahvaljujući suradnji dviju ustanova: *Istituto Nazionale di Studi sul Rinascimento (Institut za istraživanje renesanse)* iz Firence²¹ i *Signum - Centro di ricerche informatiche per le discipline umanistiche (Signum - Računalno istraživački centar za humanističke znanosti)* iz *Scuola Normale Superiore di Pisa*.²² Cilj ovog projekta je "usmjeriti istraživanje filozofije, povijesti, povijesti umjetnosti, filologije na stvaranje virtualnih biblioteka online, kako bi se mogle ponuditi rijetke knjige u originalnim izdanjima i prijevodima ..." ²³ Osim transkripcije djela *Nova de universis philosophia*,²⁴ koje su za digitalno objavljivanje priredile Claudia Lo Rito i Cinzia Tozzini, u istoj biblioteci nalaze se još dva Petrićeva djela: *Della retorica dieci dialoghi* (Venetia, 1562)²⁵ i *L'amorosa filosofia* (Firenza, 1963).²⁶ Oba djela za digitalnu objavu priredila je Maria Rosaria Macchia.

Uz navedene, izdvojio bih još tri digitalne biblioteke koje, po mom sudu, u digitaliziranju,

transkripciji ili kritičkim izdanjima djela imaju profesionalan pristup:

1. *CAMENA (Lateinische Texte der Frühen Neuzeit / Latinski tekstovi ranog novovjekovlja)*.²⁷ Web-stranica koja je posvećena neo-latinskim tekstovima;
2. *Bibliotheca Augustana*.²⁸ Uz klasična djela, na ovim se stranicama može pronaći impozantan broj srednjovjekovnih i kasnijih latinskih tekstova;
3. *BibSonomy*.²⁹ Još jedna baza poveznica na internet-u. No, napominjem da se radi o stranici na kojoj nema velike uredničke kontrole. Naime, poveznice prema originalnim djelima mogu dodavati i sami posjetitelji, tako da su neupotrebljive poveznice puno brojnije i češće negoli na, primjerice, stranici *The Philological Museum*, odnosno na drugim, ranije spomenutim stanicama digitalnih biblioteka.

4. Prisutnost Jurja Dragišića u digitalnom svijetu

Da suvremena tehnologija može uveliko olakšati istraživanje o nekom piscu, napose istraživanje o njegovoj biografiji i djelima, dokazat ću u nastavku ovoga rada. Prisutnost u digitalnom svijetu istražiti ću na primjeru Srebreničana Jurja Dragišića (oko 1445-1520), filozofa, franjevca, teologa, crkvenog velikodostojnika, čije je ime "među hrvatskim humanistima, filozofima i teolozima ... obilježilo drugu polovicu 15. stoljeća."³⁰

U ovom, svakako, glavnom dijelu svoga članka istaknut ću naslove digitaliziranih Dragišićevih djela, kao i druge spomene na Dragišićevo ime i djela, zastupljene u onim radovima (knjigama, člancima, sažecima) koji su također digitalizirani, a napisali su ih drugi autori. Pregled Dragišićeve prisutnosti u digitalnom svijetu bit će podijeljen

18 Ryanova stranica bila je na sljedećoj adresi: <http://core.ecu.edu/phil/ryane/fphp.htm>.

19 Više na: <http://www.thelatinlibrary.com> (2. studeni 2009).

20 Više na: <http://www.thelatinlibrary.com/patricius.html> (2. studeni 2009).

21 Više na: <http://www.insr.it/> (2. studeni 2009).

22 Više na: <http://www.signum.sns.it/> (2. studeni 2009).

23 Vidi na: <http://bivio.signum.sns.it/index.php> (2. studeni 2009): "Lo scopo è quello di orientare ricerche filosofiche, storiche, storico-artistiche, filologiche alla costituzione di una biblioteca virtuale on line, capace di offrire testi rari nelle edizioni e traduzioni più significative."

24 Vidi na: <http://bivio.signum.sns.it/bvWorkTOC.php?authorSign=PatriziFrancesco&titleSign=NovaDeUniversisPhilosophia> (2. studeni 2009).

25 Vidi na: <http://bivio.signum.sns.it/bvWorkTOC.php?authorSign=PatriziFrancesco&titleSign=DellaRetorica> (2. studeni 2009).

26 Vidi na: <http://bivio.signum.sns.it/bvWorkTOC.php?authorSign=PatriziFrancesco&titleSign=LAmorosaFilosofia> (2. studeni 2009).

27 Više na: <http://www.uni-mannheim.de/mateo/camenahtdocs/camena.html> (2. studeni 2009).

28 Više na: <http://www.hs-augsburg.de/~harsch/augustana.html> (2. studeni 2009).

29 Više na: <http://www.bibsonomy.org/> (2. studeni 2009).

30 Ivica Martinović, "Humanist, filozof i teolog Juraj Dragišić", *Dubrovnik* n. s. 6/4 (1995), pp. 213-232, na p. 213.

na zasebna poglavlja - od 16. stoljeća do današnjih dana.

4.1. Dragišićeva digitalizirana djela

Na *The Philological Museum* i *BibSonomy*, dvije ranije navedene *Web*-stranice, postoje dvije poveznice prema dvama Dragišićevim djelima. Digitalizirana *De natura angelica (O anđeoskoj naravi)*, dakle djelo koje je Dragišić objavio 1499., nalazi se u digitalnoj kolekciji glasovite francuske biblioteke *Gallica*,³¹ koja je jedna od najvećih digitalnih biblioteka u svijetu. Uz djelo se mogu pronaći i osnovni podaci o njemu: ime i prezime autora, tematika, godina izdanja, format i tome slično. No, iznenađuje da je proces skeniranja izveden neprofesionalno. Naime od 128 skeniranih stranica, njih 38 nije moguće pročitati u cijelosti, dok su ostale čitljive samo uz dodatnu obradu u jednom od softvera za obradu slika. Djelo se na vlastito računalo, i to u PDF formatu, može preneti besplatno.

Drugo *online* dostupno djelo je Dragišićeva obrana Reuchlina. Djelo koje je Dragišić pod naslovom *Defensio praestantissimi viri Ioannis Reuchlin (Obrana prevrsnoga muža Johannes Reuchlina)* objavio 1517. godine nalazi se u digitalnom prostoru *Lutherove zaklade* u Kölnu.³² Budući da je digitalizirano profesionalno, djelo je upotrebljivo i za znanstvena istraživanja, pri čemu ističem da se na vlastito računalo može prenijeti samo u slikovnom formatu.

Na primjeru ovih dvaju digitaliziranih Dragišićevih djela možemo uočiti da pojedine ugledne knjižnice pri digitaliziranju starih djela nisu profesionalne poput onih koje su "manje glasovite." Na primjeru digitaliziranog djela Jurja Dragišića, francuska bi *Gallica* tako dobila jedva prolaznu ocjenu, dok bi se digitalizirana Dragišićeva obrana Reuchlina, koja se nalazi na stranici *Lutherove zaklade*, morala smatrati oglednim primjerom dobrog digitaliziranja. Ipak, *Gallica* nudi osnovne

podatke o djelu, dok je na stranici *Lutherove zaklade* do takvih podataka vrlo teško doći.

4.2. Dragišićeva djela u katalozima knjižnica

Budući da su trenutno digitalizirana tek dva Dragišićeva djela, pretraživanjem kataloga nacionalnih knjižnica i kataloga knjižnica gradova, dakle putem *internet*-a, vrlo lako možemo doznati podatke o mjestima na kojima se nalaze ostala djela koja pripadaju Dragišićevu opusu. Ukoliko tražimo podatak o zastupljenosti Dragišićevih djela u talijanskim knjižnicama, najbolja *Web*-stranica za takvo pretraživanje zasigurno je *Istituto Centrale per il Catalogo Unico delle biblioteche italiane e per le informazioni bibliografiche - ICCU (Središnji institut za Katalog talijanskih knjižnica i za bibliografske podatke)*.³³ Ako pretraživanje pak ograničimo na, primjerice, Dragišićev udžbenik iz logike, odnosno *Artis dialecticae praecepta vetera et nova (Nova i stara pravila dijalektičkoga umijeća)*, koji je otisnut 1520. godine, dobit ćemo podatke o svim primjercima tog djela na području Republike Italije: *Biblioteca universitaria* (Bologna); *Biblioteca Apostolica vaticana* (Stato città del Vaticano); *Biblioteca universitaria* (Genova); *Biblioteca comunale Pietro Siciliani* (Galatina); *Biblioteca Estense Universitaria* (Modena); *Biblioteca comunale Augusta* (Perugia); *Biblioteca universitaria Alessandrina* (Roma); *Biblioteca civica Gambalunghiana* (Rimini).

Ovakvi digitalizirani katalozi, pomoću kojih se vrlo lako locira željeno djelo iz prošlih stoljeća, postoje u većini razvijenih zemalja svijeta.

4.3. Digitalizirane knjige i članci o Dragišiću

Među digitaliziranim knjigama i člancima, putem *internet*-a se može pronaći osamdesetak djela u kojima se spominje Dragišić. Uz uvjet besplatne dostupnosti, pri prikazu tih djela uzimam kriterij *internet*-dostupnosti (djela koja se nalaze u više različitih digitalnih prostora) te kriterij posjećenosti. Najbolji izbor za početak istraživanja zacijelo je najpopularnija *internet*-ska tražilica knji-

31 Vidi: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k58904s.image.r=benignus.langEN.f1.pagination> (2. studeni 2009).

32 Vidi na: <http://luther.hki.uni-koeln.de/luther-cgi/kleioc/0010K1Luther/exec/druckseite/%22Kn%20A%2073%7B%7D477%7B%7D7DTDI00036.jpg%22> (2. studeni 2009).

33 Više na: http://edit16.iccu.sbn.it/web_iccu/ihome.htm (2. studeni 2009).

ga danas: *Google books*.³⁴ Naime, većina djela koja se nalaze na *Google books*-u mogu se pretraživati po zadanim riječima. Naravno, pri pretraživanju djela u kojima se nalazi Dragišić moramo upisati sve verzije njegova imena: Dragišić; Benigno; Benignus; de Salviatis. Ukoliko pronađemo neko djelo koje preko *Google books*-a nije dostupno u cijelosti ili uopće nije dostupno, prije odustajanja je svakako potrebno pretražiti *internet*, napose ranije spomenute digitalne biblioteke, ali i digitalne kataloge znanstvenih, nacionalnih i sveučilišnih knjižnica. Nažalost, *internet* kao medij nije sustavan, pri čemu većina stvari koje se na njemu objavljuju nisu prošle urednički pregled, niti ikakve druge oblike kontrole. Kad se pak radi o dostupnim knjigama, one nisu izabrane pomno, pa onda digitalizirane, već je njihov izbor u većini slučajeva ipak puka slučajnost. Istaknut ću nekoliko *online* djela u kojima se govori o Dragišiću, a koja su dostupna i vrlo posjećena.

4.3.1. Šesnaesto stoljeće

Najstarije djelo koje je u potpunosti dostupno jest djelo koje je 1518. godine, pod naslovom *Ad Leonem papam ac Maxemilianum imperatorem apologia. Contra dialogum Georgio Benigno Archiepiscopo Nazareno, in causa Ioannis Reuchlin ascriptum*, objavio Jacobus van Hoogstraten.³⁵ Ova knjiga je, kao što i sam naslov govori, uperena protiv Dragišićeve obrane Reuchlina, ali i protiv samog Reuchlina, kao i protiv njegove argumentacije na kojoj temelji obranu židovskih knjiga.

4.3.2. Sedamnaesto stoljeće

Iz 1674. godine, pronalazim djelo pod naslovom *Vitae reverendi Patris F. Hieronymi Savonarolae Ferrariensis, ord. Praedicatorum. Tomus alter, seu additiones*, koje je napisao Gianfrancesco Della Mirandola,³⁶ nećak poznatijeg Pica Della

Mirandole. Gianfrancesco o Dragišiću bilježi: “Ne zaboravimo, također, one koji su branili njegove [Savonaroline] sljedbenike, među kojima je jedan od glavnih Juraj Dragišić malobračanin”.³⁷ U istom kontekstu, onda kad nabroja uglednike koji su podržavali proroka Savonarolu, Gianfrancesco Della Mirandola zapisuje i sljedeće: “Juraj Dragišić, franjevac, dubrovački biskup.”³⁸

4.3.3. Osamnaesto stoljeće

Od knjiga tiskanih u 18. stoljeću na *internet*-u je u potpunosti dostupno desetak djela koja spominju Dragišića. U trećem svesku djela *Miscellanea Groningana, in miscellaneorum Duisburgensium continuationem publicata* iz 1740. godine,³⁹ Dragišić je istaknut kao “branitelj” Reuchlina.

Od ostalih djela iz 18. stoljeća u kojima se navodi Dragišić, dva tematiziraju život i djelo proroka Savonarole. U djelu *Vita del P. F. Girolamo Savonarola, riveduta ed aggiunta dal P. F. Timoteo Bottonio*, koje je Pacifico Burlamacchi objavio 1761. godine,⁴⁰ Dragišić je, kao jedan od branitelja Savonarole, zabilježen na 89. stranici, dok je u drugom djelu, koje je Pietro Vincenzo Barsanti 1782. godine objavio pod naslovom *Della storia del padre Girolamo Savonarola da Ferrara, Domenicano della congregazione di S. Marco di Firenze, libri quattro*,⁴¹ Dragišićevo ime, zajedno s ostalim braniteljima Savonarole, istaknuto na tri mjesta: na stranicama X., 141. i 178.

34 Vidi na: <http://books.google.com/books> (2. studeni 2009).

35 Dostupno na: <http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/bsb00005460/images/index.html?id=00005460&fp=88.207.89.53&no=11&seite=1> (2. studeni 2009).

36 Dostupno na: <http://books.google.com/books?id=o8AWAAAAQAAJ&pg=PP7&dq=Vita+reverendi+Patris+F.+Hieronymi+Savonarola+e+Ferrariensis,+ord.+Praedicatorum.+Tomus+alter,+seu+additiones&ei=s1PrSujoNoKCzgTo5-Ru#v=onepage&q=benigno&f=false> (2. studeni 2009).

37 Gianfrancesco Della Mirandola, *Vitae reverendi Patris F. Hieronymi Savonarolae Ferrariensis, ord. Praedicatorum. Tomus alter, seu additiones* (Parisiis: Sumtibus Ludovici Billaine, 1674), p. 217: “Era non dimeno anch’egli difeso da é soui seguaci, & tra gl’altri da uno Maestro Giorno Benigno de frati minori, ...”

38 Gianfrancesco Della Mirandola, *Vitae reverendi Patris F. Hieronymi Savonarolae Ferrariensis, ord. Praedicatorum Tomus alter, seu additiones*, p. 562: “Gorgio Benigno Minorita Arcivescovo Ragusino.”

39 Vidi na: <http://books.google.com/books?id=wLoTAAAAQAAJ&printsec=frontcover&vq=gerdes#v=onepage&q=&f=false> (2. studeni 2009).

40 Vidi na: http://books.google.com/books?id=bCATAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=Vita+del+P.+F.+Girolamo+Savonarola,+riveduta+ed+aggiunta&as_brr=1&ei=VcntSsTYNpWczgT6nemXAw#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

41 Vidi na: http://books.google.com/books?id=s4xMAAAAMAAJ&printsec=frontcover&dq=Della+storia+del+padre+Girolamo+Savonarola+da+Ferrara,+Domenicano+della+congregazione+di+S.+Marco+di+Firenze,+libri+quattro&as_brr=1&ei=hsntStDQFZ-CygnS5-HDDA#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

U djelu *Notizie storiche delle chiese fiorentine Divise ne fuoi Quartier* iz 1755. godine⁴² Dragišić se spominje na dva mjesta: najprije na stranici 167., na kojoj je opet istaknuta njegova uloga u obrani Savanarole, a potom na stranici 258., na kojoj je zabilježeno da bi se Dragišića trebalo nazivati "Giorgio Benigno Salviati Fiorentino." Na dva mjesta Dragišić je spomenut i u djelu kojega je 1790. godine, pod naslovom *Sabina sagra e profana antica e moderna ossia Raccolta di notizie del paese sabino*, objavio Francesco Paolo Sperandio.⁴³ U djelu piše da je Dragišić, kao nadbiskup nazaretski, bio pomoćnikom kardinala Bernardina Carvajala. U djelu koje je 1796. godine pod naslovom *Delle antichità picene* uredio Giuseppe Colucci,⁴⁴ na 257. stranici istaknut je podatak o Dragišićevu autorstvu traktata *de communicatione divine naturae*, kao i podatak da traktat nije objavljen ("Non vidde la pubblica luce"). Iz djela *Delle antichità picene* doznajemo da se ovaj Dragišićev rukopis čuva u Vatikanu, i to pod brojem 972 ("ed ora rimane nella Vaticana Cod. num. 972."). Kao posljednje djelo koje ističem u ovom poglavlju, a posvećeno je tiskanim knjigama iz 18. stoljeća u kojima je spomenut Dragišić, jest *Catalogo de' codici manoscritti della famiglia Capilupi di Mantova* kojega je 1797. godine objavio Giovanni Andrés.⁴⁵ Na 185. stranici *Cataloga* zabilježeno je djelo *De natura caelestium spirituum*, kojega je napisao "plemeniti Dubrovčanin Juraj Dragišić Salviati ("ch' era un nobile Raguseo, come rilevo da un' opera di Giorgio Benigno Salviati").

4.3.4. Devetnaesto stoljeće

Među dostupnim djelima iz 19. stoljeća Dragišić je svojim izdanjima zastupljen u dvama

42 Vidi na: http://books.google.com/books?id=4sETAAAAQAAJ&pg=PA109&dq=Notizie+storiche+delle+chiese+fiorentine+Divise+ne+fuoi+Quartier&as_brr=1&ei=z8ntSo25N5HENsHs6IwM#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

43 Vidi na: http://books.google.com/books?id=a2IPAAAAQAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

44 Vidi na: http://books.google.com/books?id=tEFbAAAAQAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

45 Vidi na: <http://books.google.com/books?id=bRQLAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=Catalogo+de+E2%80%99+codici+manoscritti+della+famiglia+Capilupi+di+Mantova&ei=r8rtSrjdB5X0zASNuoyjCw#v=onepage&q=&f=false> (2. studeni 2009).

glasovitim katalogzima inkunabula: Panzer, *Annales typographici* (1802)⁴⁶ i Hain, *Repertorium bibliographicum* (1826).⁴⁷ U prvi (Panzerov) katalog uvrštena je natuknica koja je vrlo kratka i u kojoj je zabilježeno da je Dragišić autor djela *Defensio Ioannis Reuchlini* (1517), dok su u natuknici drugoga (Hainova) kataloga zabilježeni podaci o dva Dragišićeva djela: *Mirabilia septem et septuaginta in opusculo Nicolai de Mirabilibus* (1489) te *De natura coelestium spirituum quos angelos vocamus* (1499).

Od ostalih digitaliziranih dostupnih djela koja su o Dragišiću napisana tijekom 19. stoljeća izdvojio bih sljedeća:

1. Francesco Maria Appendini, *Notizie storico-critiche sulle antichità: storia e letteratura de Ragusei*. Tomo II. (Ragusa, 1803).⁴⁸ O Dragišiću je pisano na stranicama 82., 84., 117., 129., 132., 133. i dva puta na stranici 316. Ističem da Appendini piše o Dragišićevu boravku u Dubrovniku, njegovu opusu, a napose djelu *De natura angelica* (1499);
2. Giovanni Prezziner, *Storia del pubblico studio e delle società scientifiche e letterarie di Firenze*. Volume II. (Firenze, 1810).⁴⁹ Zapisi o Dragišiću teologu, učenjaku i piscu u ovom se djelu nalaze na stranicama 165. i 185;
3. Pietro Napoli-Signorelli, *Vicende della coltura nelle due Sicilie*. Tomo IV. (Napoli, 1818).⁵⁰ Zapisi o Dragišiću teologu i učenjaku u ovom se djelu nalaze na stranici 348;
4. Niccola Papini, *La storia di S. Francesco di Assisi: opera critica*. Libro primo. (Fuligno, 1825).⁵¹ Navodi o Dragišiću učenjaku koji se

46 Vidi na: http://books.google.com/books?id=DBwCAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=Panzer++Annales+typographici&as_brr=1&ei=J8LtSt_BEIK0yQsYsvzECw#v=onepage&q=&benignus&f=false (2. studeni 2009).

47 Vidi na: http://books.google.com/books?id=4bDgAAAAMAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

48 Vidi na: http://books.google.com/books?id=PwwZAAAAQAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

49 Vidi na: http://books.google.com/books?id=4jYBAAAAQAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

50 Vidi na: http://books.google.com/books?id=kfKIAAAAQAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

51 Vidi na: http://books.google.com/books?id=oLYFAAAAQAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

bavio teologijom, etikom i retorikom nalaze se na stranici 246., a Dragišićevo ime zabilježeno je i na stranici 257., u “Indice delle cose particolari contenute nel primo e secondo libro della storia di San Francesco del P. Papini.”;

5. Francesco Antonio Benoffi, *Compendio di storia minoritica: opera postuma* (Pesaro, 1829).⁵² O Dragišićevu životu i djelu zapisi se nalaze na stranicama 228. i 246.

4.3.5. Dvadeseto te dvadeset i prvo stoljeće

Zbog autorskih prava, najmanji broj u potpunosti dostupnih digitaliziranih djela o Dragišiću, uvjerljivo pripada 20. i 21. stoljeću. Iz 20. stoljeća tako pronalazim tek jedno djelo koje je u potpunosti dostupno. Riječ je o djelu kojeg je 1992. godine, pod naslovom *Fernando of Cordova: a biographical and intellectual profile*, napisao John Monfasani.⁵³ Na stranici 34. Monfasani bilježi Dragišićevo djelo *De Libertate et Immutabilitate Dei*, u kojem je Dragišić, kako ističe Monfasani, Fernanda opisao kao vrsnog skotista.

Nažalost, od djela iz 21. stoljeća na *internet-u* nema ni jednoga koje se odnosi na Dragišića, a dostupno je u cijelosti. Međutim, na *Google books-u* ipak postoje ona koja su dostupna djelomično. Izdvajam njih pet iz 20. i 21. stoljeća:

1. Lorenzo Polizzotto, *The elect nation: the Savonarolan movement in Florence 1494-1545* (Oxford, 1994).⁵⁴ Od 81. do 86. stranice Polizzotto analizira Dragišićevo djelo *Propheticae solutiones*;
2. Gabriella Zarri, “Living Saints: A typology of female sanctity in the early sixteenth century”, u: Daniel Ethan Bornstein; Roberto Rusconi (ed.), *Women and religion in medieval and Renai-*

ssance Italy (Chicago, 1996), pp. 219-303.⁵⁵ U svom članku autorica Dragišića spominje zbog legende o sestri Archangeli Panigorola;

3. Paul Oskar Kristeller, *Iter Italicum*. Volume II. (Leiden, 1998).⁵⁶ Dragišić je istaknut na pet mjesta - zbog svoje obrane proroka Savonarole, ali i zbog svog prijedloga iz 1514. godine kojim zagovara “reformu julijanskoga kalendara”⁵⁷ (*Correctio erroris qui ex aequinoctio vernali in Calendario procedere solet / Ispravak pogreške koja se u kalendaru obično javlja po proljetnom jednakoću*);
4. Peter G. Bietenholz; Thomas Brian Deutscher (ed.), *Contemporaries of Erasmus: A Biographical Register of the Renaissance and Reformation*, (Toronto, 2003).⁵⁸ Deutscherova natuknica “Giorgio Benigno Salviati (Juraj Dragišić)” u ovaj biografski leksikon uvrštena je na 123. stranicu;
5. Russell L. Friedman; Lauge Olaf Nielsen (ed.), *The Medieval Heritage in Early Modern Metaphysics and Modal Theory, 1400-1700*. Volume 53. (Dordrecht, 2003).⁵⁹ U ovom djelu ukratko su prikazana Dragišićeva stajališta iz njegova spisa *De arcanis Dei*, napose stajališta o božanskom predviđanju i budućim mogućnostima.

Unatoč tome što brojna novija djela nisu dostupna *online*, uporabom elektroničkih mreža ipak možemo doći do podataka o najnovijim izdanjima koja nas zanimaju te ih vrlo jednostavno kupiti. Istraživanje o najnovijim izdanjima u kojima je spomenut Juraj Dragišić dovodi nas do članka kojemu bibliografska jedinica glasi:

Amos Edelheit, “Human will, human dignity, and freedom: A study of Giorgio Benigno Salviati’s early discussion of the will, Urbino 1474-1482”, *Vivarium* 46/1 (2008), pp. 82-114.⁶⁰

52 Vidi na: http://books.google.com/books?id=euAtAAAAAYAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

53 Vidi na: http://books.google.com/books?id=wiALAAAAIAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

54 Vidi na: http://books.google.com/books?id=sGB0n8MZ0b0C&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

55 Vidi na: http://books.google.com/books?id=S3TVjd2qxRoC&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

56 Vidi na: http://books.google.com/books?id=bXAxROzNqRfC&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

57 Martinović, “Humanist, filozof i teolog Juraj Dragišić”, p. 227.

58 Vidi na: http://books.google.com/books?id=hruQ386SfFcC&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

59 Vidi na: http://books.google.com/books?id=KqQ46BISXakC&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false (2. studeni 2009).

60 Vidi na: <http://brill.publisher.ingentaconnect.com/content/brill/viv/2008/00000046/00000001/art00004> (2. studeni 2009).

Zanimljivo je da u sažetku autor tvrdi sljedeće: “Ovaj članak predstavlja prvi iscrpni prikaz rasprave o volji Jurja Dragišića Salviatija, napisane u Urbino tijekom sredine 1470-tih i ranih 1480-tih.”⁶¹

4.4. Hrčak, Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske

Na Hrčku, Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske,⁶² zasad možemo pronaći četiri članka o Jurju Dragišiću. Napominjem da se na Hrčku nalazi samo mali dio članaka koji su kod nas objavljeni. Uglavnom se radi o novijim člancima ili člancima koji se nalaze u onim časopisima koji su do sada digitalizirali sve svoje brojeve. Najnoviji rad koji je o Dragišiću na Hrčku upisan je članak Zdenke Janeković-Römer (2007), dok je najstariji prikaz onaj kojemu je autor Adalbert Rebić (1979).

1. Zdenka Janeković-Römer, “On the Influence of Byzantine Culture on Renaissance Dubrovnik and Dalmatia”, *Dubrovnik Annals* 11 (2007),⁶³
2. Erna Banić-Pajnić, “Hrvatski filozofi II: Juraj Dragišić - Georgius Benignus de Salviatis (ca. 1445-1520)”, *Prolegomena: časopis za filozofiju* 3/2 (2004),⁶⁴
3. Adalbert Rebić, “Zvonimir Kornelije Šojat OFM, *De voluntate hominis eiusque praeminentia et dominatione in anima secundum Gregorium Dragišić (c. 1448 - 1520)*, Studii Francescani vol. 50, Vicenza, 1972.”, *Bogoslovska smotra* 52/3 (1982),⁶⁵
4. Adalbert Rebić, “Ferdinand Stipe Ćavar, OFMConv., Giorgio Benigno Salviati, OFMConv., (Juraj Dragišić, c. 1444.-1520.). Profilo bio-bibliografico. Izvod iz doktorske disertacije,

stranica 89. Pontificia facultas theologica Sti Bonaventurae, Roma, 1977.”, *Bogoslovska smotra* 49/3 (1979) [časopis je objavljen 1980].⁶⁶

4.5. Hrvatska znanstvena bibliografija

Na stranici *Hrvatske znanstvene bibliografije*⁶⁷ nalaze se 24 bibliografske jedinice koje se sadržajno vežu uz Jurja Dragišića. Napominjem da se na stranicama *Bibliografije* uglavnom nalazi znanstvena produkcija koja je objavljena u posljednjih pet do sedam godina, ali i starija produkcija koju su pojedini znanstvenici sami unijeli. Zbog toga ni građa *Hrvatske znanstvene bibliografije* također nije sistematizirana. Budući da *Bibliografija* sadržava klasifikaciju radova, djela o Dragišiću prikazat ću držeći se klasifikacije koja je u *Bibliografiji* i predviđena, uz napomenu da sam pojedine klasifikacije razdijelio na one u kojima je Dragišić glavna tema teksta i one u kojima se Dragišić navodi u ključnim riječima ili sažetku, dakle kao jedna, ali ne i jedina od zastupljenih tema.

4.5.1. Poglavlja u knjizi

1. Ivica Martinović, “Juraj Dragišić”, u: Neven Budak (ur.), *Croatica: Hrvatski udio u svjetskoj baštini* (Zagreb: Profil, 2007), pp. 214-219;⁶⁸
2. Erna Banić-Pajnić, “Juraj Dragišić (Georgius Benignus de Salviatis)”, u: Marinko Šišak (ur.), *Hrvatska filozofija I. Studije i odabrani tekstovi* (Zagreb: Hrvatski studiji, 2001), pp. 45-77;⁶⁹
3. Tamara Tvrtković, “Juraj Dragišić, Federikus, o vladaru kraljevstva duše (prijevod)”, u: Marinko Šišak (ur.), *Hrvatska filozofija I. Studije i odabrani tekstovi* (Zagreb: Hrvatski studiji, 2001), pp. 77-85;⁷⁰
4. Ivica Martinović, “Dragišić, Juraj”, u: Dunja Fališevac; Krešimir Nemec; Darko Novaković (ur.), *Leksikon hrvatskih pisaca* (Zagreb: Školska knjiga, 2000), pp. 188-189;⁷¹

61 Vidi na: <http://brill.publisher.ingentaconnect.com/content/brill/viv/2008/00000046/00000001/art00004> (2. studeni 2009): “This article presents the first detailed account of Giorgio Benigno Salviati's discussion of the will written in Urbino during the mid-1470s and the early 1480s.”

62 Vidi na: <http://hrcak.srce.hr/index.php> (2. studeni 2009).

63 Vidi na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=28920 (2. studeni 2009). Vidi i na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=333820> (2. studeni 2009).

64 Vidi na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=417 (2. studeni 2009). Vidi i na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=212212> (2. studeni 2009).

65 Vidi na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=57421 (2. studeni 2009).

66 Vidi na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=53405 (2. studeni 2009).

67 Vidi na: <http://bib.irb.hr/> (2. studeni 2009).

68 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=353010> (2. studeni 2009).

69 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=93192> (2. studeni 2009).

70 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=87151> (2. studeni 2009).

71 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=52049> (2. studeni 2009).

5. Erna Banić-Pajnić, "Juraj Dragišić", u: Franjo Zenko (priređivač sveska), *Starija hrvatska filozofija*. Hrestomatija filozofije 9 (Zagreb: Školska knjiga, 1997), pp. 149-163.⁷²

4.5.2. Poglavlja u knjizi u kojima Dragišić nije "glavni lik"

1. Damir Barbarić, "Die Philosophie des Renaissancehumanismus in Kroatien", u: Michael Benedikt; Reinhold Knoll; Josef Rupitz (ur.), *Verdrängter Humanismus, verzögerte Aufklärung*. Band I, 1. Teilband (Klausen-Leopoldsdorf: Verlag Leben-Kunst-Wissenschaft, 1996), pp. 669-678.⁷³

4.5.3. Znanstveni radovi u časopisima u kojima je Dragišić "glavni lik"

1. Erna Banić-Pajnić, "Croatian Philosophers; Juraj Dragišić - Georgius Benignus de Salviatis", *Prolegomena: časopis za filozofiju* 3 (2004), pp. 179-197;⁷⁴
2. Ljerka Šimunković, "Mirjana Urban, Juraj Dragišić (Georgius Benignus Salviatis) u hrvatskoj literaturi od 16. do 20. stoljeća, Dubrovnik, Dubrovačke knjižnice Dubrovnik, 1998, 174 pp.", *Atti e memorie della società dalmata di storia patria* 11/22 (2000), 2, pp. 295-296.⁷⁵

4.5.4. Znanstveni radovi u časopisima u kojima Dragišić nije "glavni lik"

1. Erna Banić-Pajnić, "Nikola Kuzanski i hrvatski filozofi i teolozi humanizma i renesanse", *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 33 (2007), pp. 43-55;⁷⁶
2. Zdenka Janeković-Römer, "On the influence of Byzantine culture on Renaissance Dubrovnik and Dalmatia", *Dubrovnik Annals* 11 (2007), pp. 7-24;⁷⁷
3. Bratislav Lučin, "Erazmo i Hrvati XV. i XVI. stoljeća", *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 30 (2004), pp. 5-29.⁷⁸

4.5.5. Radovi u postupku objavljivanja u kojima Dragišić nije "glavni lik"

1. Srećko Kovač; Berislav Žarnić, "An Outline of the History of the Croatian Logic", *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric* (2009).⁷⁹

4.5.6. Objavljena pozvana predavanja na skupovima u kojima Dragišić nije "glavni lik"

1. Ivica Martinović, "Književni žanrovi hrvatskih filozofa od Stojkovića do Boškovića / Genres of Croatian philosophical heritage from Ivan Stojković to Ruđer Bošković", u: Fedora Ferluga Petronio (ur.), *Introduzione allo studio della lingua, letteratura e cultura croata* (Udine: Università degli Studi di Udine, 1999), pp. 107-116;⁸⁰
2. Ljerka Schiffler, "Hrvatska filozofska baština humanizma i renesanse / Dal patrimonio filosofico croato: L'epoca dell'umanesimo e del rinascimento / Croatian Humanism and Renaissance philosophical heritage", u: Ferluga Petronio, Fedora (ur.), *Introduzione allo studio della lingua, letteratura e cultura croata* (Udine: Università Udine, 1999), pp. 99-107 [106].⁸¹

4.5.7. Drugi radovi u zbornicima skupova s recenzijom u kojima Dragišić nije "glavni lik"

1. Ivica Martinović, "Žanrovi hrvatske filozofske baštine od 15. do 18. stoljeća", u: Pavo Barišić (ur.), *Otvorena pitanja povijesti hrvatske filozofije* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2000), pp. 69-151.⁸²

4.5.8. Sažeci u zbornicima skupova

1. Bruno Ćurko, "Duns Škot i Juraj Dragišić o odnosu anđela i mjesta", u: Marita Brčić; Mira Matijević (ur.), *Mediterranski korijeni filozofije* 3 (Zagreb; Split: Hrvatsko filozofsko društvo; Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, 2009), p. 29;⁸³

72 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=7750> (2. studeni 2009).

73 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=286803> (2. studeni 2009).

74 Vidi bilješku 64.

75 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=72371> (2. studeni 2009).

76 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=316372> (2. studeni 2009).

77 Vidi bilješku 63.

78 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=216181> (2. studeni 2009).

79 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=390128> (2. studeni 2009).

80 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=52026> (2. studeni 2009).

81 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=47232> (2. studeni 2009).

82 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=51443> (2. studeni 2009).

83 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=416539> (2. studeni 2009).

2. Bruno Ćurko, "Toma Akvinski i Juraj Dragišić o mjestu i mjesnom gibanju anđela", u: Marita Brčić; Mira Matijević, *Mediterranski korijeni filozofije 2* (Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2008), p. 24;⁸⁴
3. Bruno Ćurko, "Albert Veliki, Toma Akvinski i Juraj Dragišić o trima mjerama vremena", u: Ivana Zagorac; Ivica Martinović (ur.), *17. Dani Frane Petrića* (Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2008), pp. 200-202;⁸⁵
4. Bruno Ćurko, "Izvori devete knjige Dragišićeva djela *De natura angelica*", u: Ivana Zagorac; Ivica Martinović (ur.), *16. Dani Frane Petrića* (Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2007), pp. 159-161;⁸⁶
5. Bruno Ćurko, "Odjek Aristotelova nauka o mjestu u djelima Jurja Dragišića i Frane Petrića", u: Marita Brčić; Mira Matijević (ur.), *Mediterranski korijeni filozofije 1* (Zagreb; Split: Hrvatsko filozofsko društvo; Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta u Splitu, 2007), p. 25.⁸⁷

4.5.9. Sažeci u zbornicima skupova u kojima Dragišić nije "glavni lik"

1. Davor Balić, "Jöcherov *Allgemeines Gelehrten-Lexicon* o Petriću i ostalim hrvatskim renesansnim filozofima", u: Hrvoje Jurić (ur.), *15. Dani Frane Petrića* (Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2006), pp. 153-155;⁸⁸
2. Davor Balić, "Jöcherov *Allgemeines Gelehrten-Lexicon* (1750-1751) o hrvatskim filozofima", u: Pavo Barišić (ur.), *Recepcija hrvatskih filozofa u svijetu* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2000), pp. 8-9.⁸⁹

4.5.10. Druge vrste radova

1. Josip Ćirić; Bruno Ćurko, "Juraj Dragišić - primjena socijalnih mreža u analizi povijesti hrvatske filozofije", 23. listopada 2008. (javno predavanje);⁹⁰

2. Neven Jovanović, "Dragišić, Juraj", predano 2006. (enciklopedijska natuknica);⁹¹
3. Ivica Martinović, "Prema tipologiji recepcije hrvatskih filozofa izvan Hrvatske do kraja 18. stoljeća", 2000. (sažetak izlaganja na znanstvenom skupu).⁹²

5. Zaključak

Digitalna tehnologija širi se na svaki segment ljudskog djelovanja. Znanstvena istraživanja i visoko obrazovanje sve se više prilagođavaju suvremenim tehnologijama. Digitalne biblioteke postaju sve profesionalnije, pri čemu one najbolje imaju jednog ili više urednika koji svoj *Web*-prostor pretvaraju u prave *online* znanstvene biblioteke. Pravila digitaliziranja "starih", ali i "najnovijih" tekstova, zatim pravila transkripcije i, naposljetku, pravila *internet*-objavlivanja kritičkih izdanja, usuglašavaju se i poboljšavaju na virtualnim ili realnim seminarima, konferencijama i stručnim sastancima. *World Wide Web* može istraživaču lika i djela hrvatskog renesansnog filozofa Jurja Dragišića pomoći na više različitih načina i razina.

Dva Dragišićeva djela dostupna su *online*. Dok digitalizirani oblik djela *De natura coelestium spirituum quos angelos vocamus* (1499) pokazuje i manjkavosti, prije svega zato što djelo nije čitljivo u cijelosti, digitalizirani oblik djela *Defensio praestantissimi viri Ioannis Reuchlin* (1517) nam dokazuje da teško nabavljivo djelo već za nekoliko minuta može biti na svačijem osobnom računalu. Veliki korpus starijih djela u rasponu od 16. do 19. stoljeća, koja su potpuno besplatno dostupna *online* i u kojima se navode raznorazni podaci o Dragišićevu liku i djelu, premda nerijetko samo usputno, osvjetljavaju recepciju Srebreničaninova nauka u znanstvenoj produkciji tijekom navedenih stoljeća. Novija znanstvena djela, koja radi autorskih prava nisu dostupna u *online* verziji, postaju pristupačnijima iz dva razloga. Prvi se tiče jednostavnosti nabavke samog djela, dok se drugi odnosi na mogućnost djelomičnog istraživanja samih djela ili članaka bez

84 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=336122> (2. studeni 2009).

85 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=419166> (2. studeni 2009).

86 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=331904> (2. studeni 2009).

87 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=335219> (2. studeni 2009).

88 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=283495> (2. studeni 2009).

89 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=385927> (2. studeni 2009).

90 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=418896> (2. studeni 2009).

91 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=242971> (2. studeni 2009).

92 Vidi na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=53440> (2. studeni 2009).

kupovine, i to prema sažetku, sadržaju i pojedinim odlomcima. Na ovaj način donekle se izbjegava kupovina knjige koja po naslovu nerijetko obećava, a u sadržaju ne nudi obećano. *Internet* omogućava i brzo saznavanje o najnovijim izdanjima članaka ili knjiga o određenom autoru, i to u bilo kojem dijelu svijeta i na bilo kojem jeziku. Dragišićevo djelo koje ne postoji u digitalnom obliku vrlo je lako locirati, napose ukoliko se nalazi u nekoj od razvijenijih zemalja svijeta. Većina takvih zemalja, pa i naša, u svojim nacionalnim, znanstvenim ili sveučilišnim knjižnicama posjeduje digitalizirani oblik kataloga, koji se može istražiti putem *internet-a*. Uz to, postoje i instituti, kao i organizacije koje se, radi lakše dostupnosti rijetkih knjiga, bave umrežavanjem svih vrsta biblioteka. U Hrvatskoj je dostupna većina najnovijih istraživanja koja su objavljena u obliku tekstualnog članka u nekom od znanstvenih časopisa. Njihovu dostupnost zahvaljujemo postojanju *Hrčka, Portala znanstvenih časopisa Republike Hrvatske*. Na *Hrčku*, zasad, postoje četiri teksta o Dragišiću. Uz *Hrčak*, mogućnost uvida u najnovija istraživanja iz bilo kojeg znanstvenog područja omogućava i *Hrvatska znanstvena bibliografija*.

Iako suvremena tehnologija olakšava pristup određenim znanstvenim djelima te daje uvid u najnovija domaća i svjetska izdanja o traženim istraživanjima i događajima, tehnologija ipak ne može obavljati primarne zadatke zbog kojih nekoga nužno smatramo znanstvenikom ili istraživačem. Zahvaljujući razvoju tehnologije, znanost, a time i znanstvenici, odnosno istraživači, dobili su još jedan alat s pomoću kojega mogu lakše i brže dospjeti do potrebne materije.

Summary

Juraj Dragišić in the Digital World

Key words: Juraj Dragišić, digitization, *World Wide Web*, digital libraries, Frane Petrić.

A development of modern electronic services has enabled an easier access to many books, scholarly articles, encyclopedias, lexicons, handbooks and their related releases. On the *World Wide Web*, there are dozens of digital libraries that deal with collecting old text materials. Some of them are specialized for neo-Latin texts. From the example of Croatian philosopher Juraj Dragišić (c. 1445-1520), it is obvious in what extent does the modern technology make it easy to research his biography and his writings. Two of his works are fully available online: *De natura coelestium spirituum quos Angelos vocamus* (1499) and *Defensie praestantissimi viri Ioannis Reuchlin* (1517). Among the digitized books and articles on the network can still be found about fifty works, ranging from the sixteenth century to the present, recorded name or doctrine of Dragišić. Among numerous digitized works through electronic networks we can easily come up on the latest data releases in which is Dragišić mentioned.

On *Hrčak - Portal of Croatian Scientific Journals*, we can find four articles about Dragišić so far, while the *Croatian Scientific Bibliography* contains 24 bibliographic units related with our Renaissance philosopher.